

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Bibliotheca Smithiana, Seu Catalogus Librorum D. Josephi
Smithii Angli Per Cognomina Authorum Dispositus**

Pasquali, Giovanni Battista

Venetiis, 1755

Ciceronis Epistolae Ad Brvt. Qvint. Attic

urn:nbn:de:gbv:45:1-844

CICERONIS EPISTOLÆ

AD BRVT. QVINT. ATTIC. &c.

Roma per Eucharium Silber, alias Franck MCCCCLXXX.

Bartholomeus [1] *Salicerus Bononiensis*, & *Ludovicus* [2] *Regius Corneliensis*, [3] *Augustino Maffeo S.*

ECce, studiosissime litterarum cultor Augustine, volumina epistolarum Marci Tullii ad M. Brutum, Q. Ciceronem fratrem, & T. P. Atticum, tibi ut morem gereremus, recognovimus, mendosissimumque Codicem, utpote indignum, qui sic inter lectissimos tuos numeraretur, quantum fieri tantis in tenebris potuit, castigatiōni subiecimus: recognitiōne etiam bis repetita, variisque adjuncta exemplaribus: opus sane operosum & plenum difficultatis, quam nec obsequendi tibi cupido potuit, nec pervigil cura vincere. Progredi enim necesse fuit a priore epistola usque ad extremam suspenso pede velut inter fentes ac rubos: adeo nullus prope vericulus fuit vitio carens. Quippe qui exscriptis, ultro mendis iisse videtur obviam. Nec satis est æstimare, majus ne illi fuerit Ciceronis scripta depravandi studium, an perdendi membranas. Quod facere solent librarii, quum vel minus justa iis proposita est laboris merces, vel eorum segnior munus accusatur. Tunc enim maxime peccat velocitas, & quantum a tarditate discessit, tantum adhæret mendæ. Horum itaque librorum incuria, vel potius conatu præcipiti effectum est, ut epistolarum ad Atticum ea minor fere sit pars quæ melior. Et ut fateamur ingenue per quos profecimus, Iacobo [4] Cardinali Papiensi, Joanni Andreæque Episcopo Alerienti, viris ætate nostra doctissimis, ferre acceptum decet, quicquid lucis in his datur cernere. Illi enim exsudato diu labore quanquam non plenam attulerint, pro beneficio tamen habendum est, quod minus multo per eos hallucinamur. Quare si quod legendo non planum obscurumve offendas, negligentia nostræ ne tribuas. Illos tibi proponas, a quorum vestigiis ne transversum quidem unguem digressi sumus. Non enim fuit propositum emendare prorsus epistolas secretioribus perscriptas notis, quarum haud scimus, an ex primis Ciceronis Archetypis possent erui sensa. Verum illud miramur, cum extet locupletissimum Cornelii Nepotis testimonium de his ad Atticum libris quos XI. fuisse tantummodo refert, quo pacto posterioris ævi numerosior distinctio sit. Ad sexdecim enim excrevere. Cur non idem libris de gloria

[1] Non confundendus cum *Bartholomeo Saccio* Seniore, Iureperito suorum temporum clarissimo, de quo plura apud *Panciroi*. de Cl. L. L. Interpret. Cap. LXXVIII. *Ghirardacc*. Hist. Bonon. *Catellian*. *Costam*, aliosque.

[2] Mirari subit *Verburgium* in Præf. ad suam percelebrem Ciceronis Editionem quum *Maturantii*, *Mancinelli*, *Hubersini Clerici*, *Valle*, & *Leonici* meminisset, qui omnes labores suos in Tulliana scripta contulere, ne vel mentionem de egregia *Regii* & *Saliceri* industria iniecisset. Verum Editionem hanc nostram *Verburgio* innotuisse vix credendum.

[3] *Augustinus Maffeus* doctus homo doctisque favens, (ut ait *Polisignus* in Ep. ad eund.)

Veronensis Archipresbyter, multis honoribus egregie sanctus, Romæ diu floruit. Romanarum Antiquitatum cultor eximius & inter primos qui erudita cimelia collegere, collocandas, arcto familiaritatis vinculo plerisque sui ævi viris doctissimis coniunctus fuit; obiitque Romæ annum agens LXXV. Vid. *Scip. Maph. Veron. Illustr.* L. IV. pagg. 142. 143. Hanc Tullianarum Epistolarum editionem perraram censet laudatus *Maffeus*, quem adi si lubet.

[4] Sc. *Ammanato de Piccolomini* S. R. E. Cardinali tituli *Sancti Chrysogoni Lucensi* patria nato . . . . . moxque *Ecclisæ Papiensi* præposito ut ipsemet de seipso scribit Lib. II. *Commentarior.* p. 347.

gloria, de R. P. de minuendo dolore contigit? Non idem quoque laudationi Catonis, Commentariis Consulatus, Poematis græcæ latineque scriptis? quorum ne scheda quidem brevior ad nostros devenit Atavos. Ridenda sane res, undecim hos peperisse quinque, cum de tot Ciceronis æqualium, ipsius scilicet Pomponii, Salustii, Varronis, ac minorum Livii, Curtii, Taciti, multorumque præterea thesauris major pars perierit. Sed compensari poterit cum his errorum incommodis beneficium cognitionis tot rerum dignarum, quot, sive dicendi characterem exquisitissimum, sive Atticos & urbanos sales requiris, raro alibi legisse fatebere; & ut Cornelii ipsius Nepotis utamur verbis, contextam, si hæc leges, temporum illorum historiam non multum desiderabis, rationalioremque futurorum eventuum, & Republicæ calamitatum postea seclutarum providentiam plane deprehendes. Cave existimes, ad imitandum utiliorem hoc esse quenquam, ad legendum suaviorem. Quanquam ex nostris quidam Cæcilius, alii Symmacum, & ceteros id genus in deliciis habeant. Quos quidem non improbamus. Unicuique enim sponsam suam, Sed quemadmodum illos illi legendos amandosque sibi proponunt, ita nobis concedant, ut hunc perpetuo habeamus in manibus. Non opere precium est sigillatim exequi in quibus hic præset: ne præscriptione nostra Ciceronis laus, altero Cicerone egens, minuatur. Cæterum is tibi fuit ab ineunte atate studiorum amor, ut longe melius expendisse te existimemus hæc, quam nos attigisse. Tantummodo scire, te volumus accurate nos loquentem cum Attico Ciceronem audisse, & exemplariorum fidelem fecisse collationem. Quod etiam stigmata, pagina, lituraque multa indicabit. Nobis certe corruptionis tollendæ maior cura fuit, quam servandi candorem marginibus. Ceteri Codices in speciosissima tua suppellectili, castitate & nitore se tuebuntur ab illotis manibus; hic amissis decore & specie, nec assiduos usus vitabit, nec ullius contactum refugiet. Vale, & quas habes fortunas animi bonis iunctas, tibi Deus perpetuet.

In fine.

*Augustino Mapheo Ludovicus Regius Corneliensis Patrono
benemerenti S.*

NON te præterit, unice ac studiosissime Romanarum rerum illustrator & vindex Augustine, quantum operæ, laboris, atque industria superiore anno impenderit, ut mendosissimum tuum Codicem Epistolarum ad T. P. Atticum, quem pro maximis tuis erga nos & innumerabilibus beneficiis, tuo tamen iussu, recognoscendum susceperamus, tibi accuratissime castigatum omnique ex parte integrum redderemus. Quod quidem assequi nobis cupidissime optantibus non modo non licuit, verum etiam, in tanta omnium quæcumque ad manus nostras pervenerunt, exemplariorum corruptione vel confusione potius (pervenere autem quamplurima & varia) id ipsum vel optare vel in spe ponere, vix hercle liberum aut sanæ mentis fuit. Nos tamen quantum pervigili cura & assiduo vehementique studio, tantis in tenebris atque erroribus efficere potuimus, Codicem ipsum tuum supra quam dici possit infuscatum & undique depravatam, recognitione tunc bis repetita, paulo apertiolem & candidiorem reddi.

reddidimus. In quo, videlicet cum spei tuæ non mediocriter (ut tibi visum est) nobis vero non ex integro satisfecerimus; cumque præterea intelligeres has divinas M. T. Ciceronis Epistolas, jam diu negligenter in tanta librorum omnium ubertate suppressas, ab omnibus literarum cultoribus avidissime & quodam quasi convicio quotidie efflagitari, non es passus diutius in hoc desiderio & iustissima cupiditate laborare studiosos. Itaque sub tuo Archetypo nostra cura recognito, circiter octingenta volumina Romani Bibliopola te libente & cohortante, imprimenda curarunt; quo scilicet Ciceronianæ faciundæ Cultores ex hoc divino Epistolarum cumulo tanquam ex uberrimo fonte dicendi copiam & facultatem, una cum multarum rerum cognitione, sibi facilius comparare possent; & tua nihilominus, peculiaris illa liberalitas, qua omnes Romanæ Accademiæ claros viros, & ingenia studiosorum, cum summa laude, quotidie foves & amplecteris, apud ceteros quoque bonarum litterarum sectatores magis ac magis inclaresceret. Cui provinciæ, cum nos, qui omnia tibi debere fatemur ingenue, præficiendos esse volueris, omni qua potuimus vigilantia & conatu perpetuo curavimus, ut nulla pagina imprimeretur, quæ non prius esset a nobis otiose & pensiculate regulata. Verum cum in toto volumine multas partes adeo vitiosas & mutilatas offenderimus, ut nulla nec cura nec assiduo labore sanari & in integrum restitui potuerint, operæ præmium fore putavimus id imprimis curare, ut loci vel librariorum indiligentia, vel temporum vitio sic possim depravati & corrupti, quique adeo essent paulo obscuriores, Asteriscis in omnibus voluminibus notarentur minusculis, quo perspicatiora in iis enodandis ac rectius corrigendis ingenia, se deinceps, per otium cum aliqua voluptate valeant exercere; & quod nobis propter rei difficultatem ac fidelium quoque exemplariorum inopiam prorsus facere non licuit, omnia candidiora & apertiora reddere. Quod reliquum est, Lectores admonemus & precamur, ut si quid forte in iis Epistolarum voluminibus, quæ sub tuæ auctoritatis nomine impressa sunt, facta exemplariorum collatione, invenerint, in quo diligentia recognitionis nostræ satis appareat, id totum quicquid erit, non vigiliis, non laboribus nostris, quibus, tibi solum morem ut gereremus, non peperimus, sed munificentiæ ac liberalitati tuæ acceptum referatur, qui ut in ceteris omnibus rebus, sic quoque in hac parte publicæ utilitati & commodo consultum esse voluisti. Vale.